богарис 2с

Установа адукацыі

«Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт імя Еўфрасінні Полацкай»

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Прарэктар па вучэбнай
рабоце ўстановы адукацыі
«Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт
імя Еўфрасінні Полацкай»
____________ К.І. Галяшова
«18» __12__ 2023 г.
Рэгістрацыйны № УД-335/23/уч.

БЕЛАРУСКАЯ МОВА (ПРАФЕСІЙНАЯ ЛЕКСІКА)

Вучэбная праграма ўстановы адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці
7-07-0712-01 «Электраэнергетыка і электратэхніка»

2023 г.

Вучэбная праграма складзена на падставе адукацыйнага стандарта спецыяльнай вышэйшай адукацыі ОСВО 7-07-0712-01-2023 і вучэбнага плана для спецыяльнасці 7-07-0712-01 «Электраэнергетыка і электратэхніка», рэгістрацыйны №16-23/уч. ФКНЭ ад 04.04.2023 г.

СКЛАДАЛЬНІК:
Т.Р. Багарадава, дацэнт кафедры сусветнай літаратуры і замежных моў установы адукацыі «Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт імя Еўфрасінні Полацкай», кандыдат філалагічных навук, дацэнт

РЭКАМЕНДАВАНА ДЛЯ ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай сусветнай літаратуры і замежных моў установы адукацыі «Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт імя Еўфрасінні Полацкай»
(пратакол №_17_ ад «_05_»__12__2023 г.)

Метадычнай камісіяй факультэта камп'ютарных навук і электронікі ўстановы адукацыі «Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт імя Еўфрасінні Полацкай»
(пратакол № __4__ ад «_14_» __12__ 2023 г.)

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Беларуская мова (культура маўлення) – вучэбная дысцыпліна, якая дапамагае студэнтам далучыцца да багаццяў нацыянальнай культуры, сфарміраваць камунікатыўна развітую асобу, здольную наладжваць зносіны на роднай мове ў прафесійнай сферы, перакладаць і рэферыраваць прафесійна арыентаваныя і навуковыя тэксты, весці дзелавую дакументацыю, выступаць з навуковымі паведамленнямі і публічнымі прамовамі і інш.

Агульныя патрабаванні да фарміравання кампетэнцыі студэнта ў працэсе вывучэння дысцыпліны вызначаюцца прынцыпамі

- гуманізацыі як прыярытэтным прынцыпам адукацыі, якія забяспечваюць асобасна-арыентаваны характар адукацыйнага працэсу і творчую самарэалізацыю выпускніка;
- фундаменталізацыі, якія спрыяюць арыентацыі зместу дысцыплін сацыяльна-гуманітарнага цыкла на выяўленне сутнасных асноў і сувязей паміж разнастайнымі працэсамі навакольнага свету, прыродазнаўча- навуковым і гуманітарным веданнем;
- кампетэнтнаснага падыходу як вызначальным сістэму патрабаванняў да арганізацыі адукацыйнага працэсу, накіраваных на павышэнне ролі самастойнай працы студэнтаў, мадэлюе сацыяльна-прафесійныя праблемы і шляхі іх вырашэння, якая забяспечвае фарміраванне ў выпускнікоў здольнасці дзейнічаць у зменлівых жыццёвых абставінах;
- сацыяльна-асобаснай падрыхтоўкі, якія забяспечваюць фарміраванне ў студэнтаў сацыяльна-асобаснай кампетэнтнасці, заснаванай на адзінстве набытых гуманітарных ведаў і ўменняў, эмацыянальна-каштоўнасных адносін і сацыяльна-творчага вопыту з улікам інтарэсаў, патрэбаў і магчымасцей навучэнцаў;
- міждысцыплінарнасці і інтэгратыўнасці сацыяльна-гуманітарнай адукацыі, рэалізацыя якога забяспечвае цэласнасць вывучэння гуманітарных ведаў і іх узаемасувязь з сацыяльным кантэкстам будучай прафесійнай дзейнасці выпускніка.

Асноўная мэта выкладання дысцыпліны – выпрацоўка, замацаванне практычных уменняў і навыкаў граматнага карыстання вуснай і пісьмовай мовай, развіццё моўна-эстэтычнага густу студэнтаў, звязанага з чысцінёй і правільнасцю мовы, пашырэнне і ўзбагачэнне прафесійнага лексічнага запасу будучых спецыялістаў, выпрацоўка ўмення пактычнага карыстання тэрміналогіяй і прафесійнай лексікай па абранай спецыяльнасці.

Задачы вывучэння дысцыпліны:

– сфарміраваць у студэнтаў разуменне неабходнасці ведаць і карыстацца беларускай мовай у прафесійнай дзейнасці;

– даць студнтам неабходную сістэму ведаў аб лексічным складзе, тэрміналогіі і маўленчай культуры;

– дапамагчы студэнтам усвядоміць месца беларускай мовы ў развіцці культуры і духоўным адраджэнні нацыі;

– садзейнічаць падрыхтоўцы высокаадукаваных, творчых і крытычна думаючых спецыялістаў, здольных вырашаць складаныя моўна-сацыяльныя праблемы бытавання беларускай мовы ва ўмовах дзяржаўнага білінгвізму.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен набыць наступную **ўніверсальную кампетэнцыю:**

УК-10. Выкарыстоўваць асноўныя паняцці і тэрміны спецыяльнай лексікі беларускай мовы ў прафесійнай дзейнасці.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен:

ведаць:

– ролю мовы і маўлення ў працэсе сацыяльных зносін;
– функцыі беларускай мовы ў славянскай і еўрапейскай супольнасці народаў і моў;
– сістэму лексічных, граматычных і стылістычных сродкаў беларускай мовы;
– пэўны набор прафесійнай лексікі;
– тэрміналагічныя слоўнікі і даведнікі па адпаведных сферах навукова-прафесійнай дзейнасці;

умець:

– адэкватна ўспрымаць прафесійныя тэксты і навуковую галіновую інфармацыю;
– перакладаць, анатаваць і рэферыраваць прафесійна арыентаваныя тэксты;
– выконваць тэсты і тэставыя заданні, якія садзейнічаюць замацаванню вучэбнага матэрыялу;

валодаць:

– моўнай сітуацыяй у Рэспубліцы Беларусь на сучасным этапе;
– навыкамі пісьмовага афармлення дзелавой камунікацыі на беларускай мове;
– эфектыўнымі прыёмамі моўных паводзін у розных сітуацыях прафесійных і дзелавых зносін.

Форма атрымання адукацыі – дзённая.

У адпаведнасці з вучэбным планам на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны адводзіцца: усяго вучэбных гадзін – 52, аўдыторных – 32 гадзіны, з іх практычныя заняткі – 32 гадзіны.

Самастойная праца студэнтаў –20 гадзін.

Вучэбная дысцыпліна вывучаецца на 1 курсе ў 2 семестры.

Форма прамежкавай атэстацыі – залік.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Модуль 1. Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей.

Тэма 1. Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей.

Уводзіны ў дысцыпліну «Беларуская мова (прафесійная лексіка)». Месца курса ў сістэме сацыяльна-гуманітарных навук, яго сувязь з іншымі дысцыплі- намі (гісторыяй літаратурнай мовы, лексікалогіяй, стылістыкай і культурай маўлення).

Мова і соцыум. Функцыі мовы ў грамадстве. Паходжанне беларускай мовы і асноўныя этапы яе развіцця. Старабеларуская літаратурная мова XIV–XVI стст. Дзяржаўны статус беларускай мовы ў Вялікім княстве Літоўскім. Новая (сучасная) беларуская мова XIX – пачатку XX стст. Развіццё і функцыянаванне беларускай літаратурнай мовы ў XX – пачатку XXI стст.

Тэма 2. Сучасная беларуская мова.

Беларуская мова – форма нацыянальнай культуры беларусаў. Беларуская нацыянальная мова і яе формы. Сацыяльна-палітычныя ўмовы функцыянавання беларускай мовы на сучасным этапе. Дзяржаўная мова і дзяр- жаўнае двухмоўе (праблема беларуска-рускай інтэрферэнцыі. Закон Рэс- публікі Беларусь «Аб мовах у Рэспубліцы Беларусь».

Модуль 2. Лексічная сістэма беларускай літаратурнай мовы.

Тэма 1. Лексічная сістэма беларускай літаратурнай мовы.

Лексікалогія як прадмет. Лексічнае значэнне слова. Тыпы лексічных значэнняў. Лексічная сістэма беларускай мовы.

Паняцці «тэрмін», «тэрміналагічная сістэма», «тэрміналогія». Галіновыя тэрміналагічныя сістэмы. Узаемасувязь тэрміналагічнай і агульнаўжывальнай лексікі (тэрміналагізацыя і дэтэрміналагізацыя). Асаблівасці тэрмінаўтварэння. Тэрміны, запазычаныя з іншых моў, іх асваенне беларускай мовай.

Крыніцы фарміравання беларускай тэрміналогіі. Беларуская навуковая тэрміналогія на сучасным этапе.

Тэма 2. Дыферэнцыяцыя лексікі беларускай мовы.

Лексіка спрадвечна беларуская і запазычаная. Змены ў лексічнай сістэме беларускай мовы: актыўная і пасіўная лексіка. Агульнаўжывальная лексіка і лексіка абмежаванага выкарыстання. Спецыяльная лексіка як частка лексічнай сістэмы сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Адрозненне тэрміналагічнай і прафесійнай лексікі.

Тэма 3. Прафесійная лексіка.

Прафесійная лексіка (адміністрацыйнае кіраванне, дзяржава і грамадства, дзяржава і права, маркетынг і менеджмент). Лексічныя, фразеалагічныя, марфалагічныя і сінтаксічныя асаблівасці навуковых тэкстаў. Лексічны практыкум (пераклад прафесійных тэкстаў).

Тэма 4. Лексікаграфія.

Прадмет і задачы лексікаграфіі. Тыпы слоўнікаў. Тэрміналагічныя слоўнікі і даведнікі, іх роля і месца ў лексікаграфічнай сістэме беларускай мовы. Сістэма падачы тэрмінаў у тлумачальных і перакладных слоўніках, у слоўніках іншамоўных слоў.

Модуль 3. Асаблівасці суіснавання беларускай і рускай моў у розныя гістарычныя перыяды.

Тэма 1. Функцыянаванне беларускай мовы ва ўмовах білінгвізму.

Паняцце білінгвізму. Моўная інтэрферэнцыя як вынік білінгвізму. Віды інтэрферэнцыі.

Сінтаксічныя асаблівасці беларускай літаратурнай мовы. Адметнасць структуры словазлучэнняў у беларускай і рускай мовах. Каардынацыя дзейніка і выказніка ў сказе.

Тэма 2. Арфаэпічныя і марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы.

Арфаэпічныя нормы беларускай літаратурнай мовы і прычыны іх парушэння. Асаблівасці беларускага літаратурнага вымаўлення ў параўнанні з рускім.

Назоўнік. Несупадзенне ў родзе, ліку, скланенні. Асаблівасці скланення прозвішчаў, імёнаў, геаграфічных назваў. Прыметнік. Утварэнне і ўжыванне формаў ступеняў параўнання якасных прыметнікаў. Выкарыстанне элятыўных формаў у беларускай і рускай мовах. Прыналежныя прыметнікі, іх утварэнне. Займеннікі. Асаблівасці ўжывання асабовых, азначальных, адмоўных і няпэўных займеннікаў. Лічэбнік. Скланенне лічэбнікаў і асаблівасці іх ужывання з назоўнікамі.

Тэма 3. Арфаграфічныя і марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы (працяг вывучэння).

Дзеяслоў. Спецыфіка спражэння. Ужыване суфіксаў дзеясловаў. Дзеепрыметнік і дзеепрыслоўе як формы дзеяслова. Асаблівасці і утварэння і ўжывання ў беларускай мове. Спосабы перадачы дзеепрыметнікаў у складзе тэрміналагічных словазлучэнняў пры перакладзе на беларускую мову. Прыслоўе. Асаблівасці ўтварэння і ўжывання формаў ступеней параўнання ў адрозненне ад рускай мовы.

Модуль 4. Стылістыка і культура мовы.

Тэма 1. Функцыянальныя стылі маўлення.

Паняцце функцыянальнага стылю. Класіфікацыя функцыянальных стыляў. Навуковы стыль і яго асноўныя падстылі (уласна навуковы (акадэмічны), навукова-папулярны, вучэбна-навуковы і інш.). Функцыі навуковага стылю і яго адметныя лексічныя, марфалагічныя і сітаксічныя асаблівасці. Афіцыйна- справавы стыль і яго асноўныя падстылі (канцылярскі, юрыдычны, дыпламатычны). Функцыі афіцыйна-справавога стлю і яго характэрныя асаблівасці. Публіцыстычны стыль і яго асноўныя асаблівасці. Узаемапранікненне стыляў.

Тэма 2. Навуковы стыль.

Асноўныя рысы навуковага стылю. Моўныя сродкі навуковага стылю. Паняцце аб прадмове навук: матэматыкі, эканомікі, права, медыцыны і г.д. Рэальны слоўнік кожнай прадмовы. Выкарыстанне невербальных сродкаў (табліцы, графікі, схемы).

Кампазіцыя пісьмовага навуковага тэксту і вуснага выступлення, іх афармленне. Абзац як структурная адзінка тэксту. Цытаты і спасылкі, ях афармленне.

Тэма 3. Сістэма жанраў навуковай літаратуры.

Жанравая разнастайнасць навуковага стылю (артыкул, даклад, рэферат, анатацыя, тэзісы, рэзюме і інш.).

Прынцыпы разгортвання інфармацыі ў навуковым тэксце. Выдзяленне асноўнай і дадатковай інфармацыі.

Кампазіцыйная і лінгвістычная арганізацыя анатацыі, рэферата. Віды анатацый. Складанне анатацый тэкстаў па спецыяльнасці па вызначаных мадэлях (дзе?; аналізуецца што?; адзначаецца што?; падкрэсліваецца што?).

Жанр рэзюме і яго асаблівасці.

Тыповыя лексіка-сінтаксічныя канструкцыі рэфератаў, тэзісаў. Лексіка-граматычныя мадэлі выражэння ацэнкі зместу працы, мовы, стылю; афармленне вывадаў, высноў.

Практыкум: напісанне анатацыі, рэферата, рэзюме.

Тэма 4. Афіцыйна-справавы стыль.

Асноўныя рысы афіцыйна-справавога стылю. Моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю. Кампазіцыя афіцыйна-справавых тэкстаў. Загаловак і іншыя рэквізіты як элементы тэксту службовага дакумента. Роля клішыраваных выразаў у арганізацыі тэксту службовых дакументаў.

Тэма 5. Афіцыйна-справавыя дакументы.

Віды афіцыйна-справавых тэкстаў (заява, даверанасць, аўтабіяграфія, дакладная запіска, тлумачальная запіска, кантракт, справавыя лісты і інш.). Групы афіцыйна-справавых дакументаў (асабістыя, распарадчыя, адміністрацыйна-арганізацыйныя, інфармацыйна-даведачныя, справавыя лісты, фінансавыя і уліковя дакументы), іх кампазіцыйнае і моўнае афармленне. Віды запісу тэкстаў: лінейны запіс, трафарэт, анкета, табліца, тэкст-аналаг. Правілы афармлення дакумента. Выкарыстанне скарачэнняў у тэкстах дакументаў. Паняцце рэквізіта, фармуляра, бланка.

Спосабы выкладання матэрыялу ў дакуменце: канстатацыя, паведамленне, апісанне. Патрабаванні да іх. Суразмернасць частак дакумента. Рубрыкацыя: абзацы, намараванне, загалоўкі, падзагалоўкі. Практыкум па скаданні афіцыйных папер.

Модуль 5. Культура прафесійнага маўлення.

Тэма 1. Мова і маўленне.

Мова і маўленне. Віды, тыпы і адзінкі маўлення. Маўленне – маўленчая дзейнасць – агульная культура чалавека. Прафесійна арыентаванае маўленне.

Паняцце культуры маўлення. Асноўныя камунікатыўныя якасці маўлення: правільнасць, дакладнасць, лагічнасць, чысціня і багацце (разнастайнасць) маўлення, дарэчнасць, вобразнасць.

Тэма 2. Дакладнасць выказвання і моўныя нормы.

Правільнасць маўлення і моўныя нормы (лексічныя, арфаэпічныя, акцэнталагічныя, словаўтваральныя, марфалагічныя, сінтаксічныя і г.д.). Тыповыя маўленчыя памылкі іх прычыны, спосабы выпраўлення. Роля СМІ і мастацкай літаратуры ў фарміраванні стэрэатыпаў паводзін, культуры. Тэхніка і выразнасць маўлення (голас і маўленчае дыханне, дыкцыя, інтанацыя і інш.).

Узаемадзеянне вербальных і невербальных (жэсты, міміка, рухі) сродкаў маўленчай дзейнасці.

Падрыхтоўка да публічнага выступлення. Асноўня якасці – паказчыкі паспяховага выступлення.

Тэма 3. Маўленчы этыкет і культура зносін.

Этыкет маўлення. Культура дыскусійна-палемічнага маўлення. Спрэчка-дыскусія-палеміка-дыспут-дэбаты, іх паняце і характарыстыка. Віды і прымы спрэчкі. Выкарыстанне ацэначных моўных сродкаў у спрэчцы.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ДЫСЦЫПЛІНЫ «БЕЛАРУСКАЯ МОВА (ПРАФЕСІЙНАЯ ЛЕКСІКА)»

Дзённая форма атрымання адукацыі

Нумар модуля (раздзела), тэмы, заняткаў	Назва модуля (раздзела), тэмаў	Колькасць аудыторных гадзін				Літаратура	Формы кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Лабараторныя заняткі	Кіруемая самастойная работа студэнта		
1.	**Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей**		**4**				
1.1.	**Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей** 1. Уводзіны ў дысцыпліну «Беларуская мова (прафесійная лексіка)». 2. Мова і соцыум. 3. Функцыі мовы ў грамадстве. 4. Паходжанне беларускай мовы і асноўныяэтапы яе развіцця.		2			[6], [17]	Вуснае апытанне
1.2	**Сучасная беларуская мова** 1. Беларуская мова – форма нацыянальнайкультуры беларусаў.		2			[13], [17]	Пісьмовае апытанне

	2. Сацыяльна-палітычныя ўмовы функцыянавання беларускай мовы на сучаснымэтапе.						
2	**Лексічная сістэма беларускай літаратурнай мовы.**		**8**				
2.1	**Лексічная сістэма беларускай літаратурнай мовы** 1. Тыпы лексічных значэнняў. 2. Паняці «тэрмін», «тэрміналагічная сістэма», «тэрміналогія». 3. Асаблівасці тэрмінаўтварэння, іх крыніцы.		2			[6], [12], [13]	Вуснае апытанне
2.2	**Дыферэнцыяцыя лексікі беларускай мовы** 1. Лексіка спрадвечна беларуская і запазычаная. 2. Агульнаўжывальная лексіка і лексіка абмежаванага выкарыстання, актыўная іпасіўная лексіка.		2			[6], [13]	Самастойная работа (праца з прафесій-нымі тэкстамі)
2.3	**Прафесійная лексіка** 1. Спецыяльная лексіка як частка лексічнайсістэмы беларускай літаратурнай мовы. 2. Лексічныя, фразеалагічныя, марфалагічныя і сінтаксічныя асаблівасці навуковых тэкстаў.		2			[3], [12], [13], [16]	Вуснае апытанне Пераклад прафесійных тэкстаў*
2.4	**Лексікаграфія** 1. Тыпы слоўнікаў. 2. Тэрміналагічныя слоўнікі і даведнікі. 3. Сістэма падачы тэрмінаў у слоўніках.		2			[6], [14]	Складанне студэнтамі прафесіяналь-ных слоўнікаў Рэфераты*
3	**Асаблівасці суіснавання беларускай і рускай моў у розныя гістарычныя перыяды.**		**6**				

3.1	**Функцыянаванне беларускай мовы ва ўмовах білінгвізму** 1. Паняцце білінгвізму. 2. Моўная інтэрферэнцыя як вынік білінгвізму,віды інтэрферэнцыі.		2			[1], [6], [9]	Пісьмовае апытанне
3.2	**Арфаэпічныя і марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы** 1. Арфаэпічныя нормы і прычыны іх парушэння. 2. Назоўнік. Асаблівасці скланення прозвішчаў,імёнаў і геаграфічных назваў. 3. Скланенне займеннікаў, лічэбнікаў; асаблівасці іх ужывання.		2			[6], [11] [10], [14]	Вуснае апытанне
3.3	**Арфаграфічныя і марфалагічныя нормыбеларускай літаратурнай мовы (працяг вывучэння)** 1. Спецыфіка спражэння дзеясловаў. 2. Дзеепрыметнік і дзеепрыслоўе, асаблівасці іхутварэння і ўжывання ў мове.		2			[6], [11], [18], [10], [14]	Вуснае апытанне Пераклад*
.4	**Стылістыка і культура мовы**		**8**				
4.1	**Функцыянальныя стылі маўлення** 1. Класіфікацыя функцыянальных стыляў. 2. Навуковы стыль і яго асноўныя падстылі. 3. Афіцыйна-справавы стыль і яго асноўныяпадстылі.		2			[20]	Вуснае апытанне
4.2	**Навуковы стыль** 1. Асноўныя рысы і моўныя сродкі навуковагастылю. 2. Кампазіцыя пісьмовага навуковага тэксту і		2			[6], [20]	Вуснае апытанне Пераклад навуковага тэксту*

	вуснага выступлення, іх афармлення.						
4.3	**Сістэма жанраў навуковай літаратуры** 1. Жанравая разнастайнасць навуковага стылю. 2. Прынцыпы разгортвання інфармацыі ўнавуковым тэксце. 3. Кампазіцыйная і лінгвістычная арганізацыя анатацыі, рэферата, артыкула, рэзюме і г.д.		2			[3], [10], [14]	Напісанне анатацыі, рэферата, рэзюме *
4.4	**Афіцыйна-справавы стыль. Афіцыйна-справавыя дакументы.** 1. Асноўныя рысы і моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю. 2. Кампазіцыя афіцыйна-справавых тэкстаў. 3. Віды афіцыйна-справавых тэкстаў. 4. Групы афіцыйна-справавых дакументаў		2			[3] , [10], [20]	Пераклад на беларускую мову афіцыйна-справавых тэкстаў
5	**Культура прафесійнага маўлення.**		**6**				
5.1	**Мова і маўленне** 1. Віды, тыпы і адзінкі маўлення. 2. Прафесійна арыентаванае маўленне. 3. Асноўныя камунікатыўныя якасці маўлення.		2			[1], [9], [14]	Вуснае апытанне
5.2	**Дакладнасць выказвання і моўныя нормы** 1. Правільнасць выказвання і моўныя нормы. 2. Тыповыя маўленчыя памылкі, іх прычыны,спосабы выпраўлення.		2			[1], [9], [13] , [9], [12]	Праслухоўванне і аналіз навуковых паведамленняў і публічных прамоў

							студэнтаў*
5.3	**Маўленчы этыкет і культура зносін (дыскусія)** 1. Што уключае ў сябе паняцце «моўныэтыкет»? 2. Вашы меркаванні пра культуру ў грамадстве,культуру свайго асяроддзя, сваю культуру? 3. Які стыль кіраўніка для вас прыемлімы: дырэктыўны (аўтарытарны)? дэмакратычны (калегіяльны)? ліберальны (анархічны)? і інш.		2			[8]	Дыскусія
	УСЯГО:		**32**				

*Мерапрыемствы бягучага кантролю

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

ЛІТАРАТУРА

Асноўная:

1. Венедзіктаў, С.В. Беларуская мова. Юрыдычная лексіка : вучэбны дапаможнік / С. В. Венедзіктаў, С. І. Даніленка. - Минск : Вышэйшая школа, 2019. - 126, [1] с. - (Для студэнтаў установаў вышэйшай адукацыі). - Дапушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у якасці вучэбнага дапаможніка для курсантаў і студэнтаў установаў вышэйшай адукацыі па юрыдычных спецыяльнасцях.
2. Губская, В.М. Беларуская мова для эканамістаў : вучэбны дапаможнік / В. М. Губская, І. І. Шматкова. - Мінск : РІВШ, 2020. - 131 с. - Дапушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у якасці вучэбнага дапаможніка для студэнтаў установаў вышэйшай адукацыі па эканамічных спецыяльнасцях
3. Запрудскі, С.М. Нарысы гісторыі беларускага мовазнаўства XIX стагоддзя : дапаможнік / С. М. Запрудскі ; Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт. - Мінск : БДУ, 2020. - 193 с. - Рэкамендавана Вучэбна-метадычным аб'яднаннем па гуманітарнай адукацыі ў якасці вучэбна-метадычнага дапаможніка для студэнтаў установаў вышэйшай адукацыі,якія навучаюцца па спецыяльнасці 1-21 05 01 "Беларуская філалогія", 1-21 05 02.
4. Каценка, А.В. Беларуская мова. Юрыдычная лексіка : вучэбны дапаможнік / А. В. Каценка, В. К. Мароз ; Акадэмія Міністэрства ўнутранных спраў Рэспублікі Беларусі. - 2-е выданне, перагледжанае. - Минск : Акад. МУС Рэсп. Беларусь, 2018. - 137 с. - (Для студэнтаў установаў вышэйшай адукацыі). - Библиогр. : с. 109. - Дапушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у якасці вучэбнага дапаможніка для курсантаў і студэнтаў установаў вышэйшай адукацыі па юрыдычных спецыяльнасцях.
5. Латушка, Г.П. Беларускія выразы згоды і нязгоды : вучэбна-метыдычны дапаможнік / Г. П. Латушка ; Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт. - Мінск : БДУ, 2020. - 134 с. - Рэкамендавана Вучэбна-метадычным аб'яднаннем па гуманітарнай адукацыі ў якасці вучэбна-метадычнага дапаможніка для студэнтаў установаў вышэйшай адукацыі, якія навучаюцца па спецыяльнасцях 1-21 05 01 "Беларуская філалогія", 1-21 05 02 "Русская філалогія (па напрамках)", 1-21 05 04 "Славянская філалогія" .
6. Ляшчынская, В.А. Ідыяматыка беларускай мовы ў лінгвакультуралагічным асвятленні : вучэбны дапаможнік / В. А. Ляшчынская ; Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Ф. Скарыны. - Мінск : РІВШ, 2019. - 249 с. - Бібліягр. : с. 223-235. - Дапушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у якасці вучэбнага дапаможніка для студэнтаў установаў вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці "Беларуская філалогія (па напрамках)".

7. Маршэўская, В.В. Беларуская мова. Прафесійная лексіка для юрыстаў і эканамістаў : вучэбны дапаможнік / В. В. Маршэўская, А. С. Садоўская. - Мінск : РІВШ, 2020. - 231 с. - Дапушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у якасці вучэбнага дапаможніка для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па юрыдычных і эканамічных спецыяльнасцях.
8. Свістунова, М.І. Гістарычная марфалогія беларускай мовы : вучэбны дапаможнік / М. І. Свістунова, Г. К. Ціванова ; Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт. - Мінск : БДУ, 2018. - 198 с. - Дапушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у якасці вучэбнага дапаможніка для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці "Беларуская філалогія (па напрамках)".
9. Сучасная беларуская літаратурная мова : вучэбны дапаможнік / Д. В. Дзятко [и др.] ; пад рэдакцыяй Д.В. Дзятко. - Мінск : Вышэйшая школа, 2017. - 588 с. - Дапушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у якасці вучэбнага дапаможніка для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па філалагічных спецыяльнасцях.
10. Цыхун, Г.А. Прастора мовы. Моўныя сувязі. Гісторыя слоў : выбраныя працы / Г. А. Цыхун ; Нацыянальная акадэмія навук Беларусі, Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры, Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа ; укладальнік Я.В. Волкава. - Мінск : Беларуская навука, 2018. - 314, [1] с.
11. Янкоўскі, Ф.М. Гісторыя беларускай мовы : гістарычная граматыка / Ф. М. Янкоўскі ; навуковы рэдактар Д.В. Дзятко. - Наваполацк : Вышэйшая школа, 2019. - 263 с. - Библиогр. : с. 256-257. - Дапушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у якасці вучэбнага дапаможніка для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па філалагічных спецыяльнасцях.

Дадатковая:

12. Беларуская мова, інтэрнет і камп'ютэр : матэрыялы круглага стала міжнар. сімпозіума "Разнастайнасць моў і культур у кантэксце глабалізацыі" (20 мая 2002 г., г. Мінск) / Таварыства бел. мовы імя Ф. Скарыны ; склад. С. Кручкоў. - Мінск : БелСаЭС Чарнобыль, 2002. - 66, [2] с. : іл.
13. Буракова, М. У. Анамастыка, тэрміналогія і фразеалогія : вучэбна-метадычны дапаможнік / М. У. Буракова, В. А. Ляшчынская ; Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, установа адукцыі "Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Ф. Скарыны". - Мінск : РІВШ, 2011. - 165 с. - Бібліягр. : с. 128-132. - Рэкамендавана вучэбна-метадычным аб'яднаннем па гуманітарнай адукацыі ў якасці вучэбна-метадычнага дапаможніка для студэнтаў нефілалагічных спецыяльнасцей вышэйшых навучальных устаноў па вучэбнай дысцыпліне "Беларуская мова (прафесійная лексіка)".
14. Кулікові, У. І. Правілы сучаснай беларускай арфаграфіі : Вучэбны дапаможнік / У. І. Кулікові. - Мінск : Новое знание, 2011. - 222 с.
15. Ляшчынская, В. А. Беларуская мова. Тэрміналагічная лексіка: вучэбны дапаможнік / В.А. Ляшчынская. – Мінск, 2001.

16. Ляшчынская, В. А. Сучасная беларуская мова: фразеалогія : вучэбны дапаможнік / В. А. Ляшчынская ; Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, установа адукцыі "Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Ф. Скарыны". - Мінск : РІВШ, 2010. - 229 с. - Библиогр. : с. 168-177. - Дапушчана Міністэрствам адукацыі РБ у якасці вучэбнага дапаможніка для студэнтаў вышэйіных навучальных ўстаноў па філалагічных спецыяльнасцях.
17.Руденко Е. Н. Белорусский язык. Профессиональная лексика : учеб. пособие для студ. вузов / Е. Н. Руденко, А. А. Кожинова, Е. Г. Задворная. - Мн. : ТетраСистемс, 2005. - 381 с.
18.Тэорыя і практыка беларускай тэрміналогіі. – Мінск. 1999

Слоўнікі:

19. Арашонкава, Г. У. Кароткі слоўнік беларускай мовы. Правапіс. Вымаўленне. Націск. Словазмяненне. Славаўжыванне / Г. У. Арашонкава, В. П. Лемцюгова. – Мінск, 1994.
20. Беларуская энцыклапедыя: у 18 т. – Мінск, 1996–2004.
21. Булыка, А. М Слоўнік інінамоўных слоў: у 2 т. / А. М. Булыка. – Мінск, 1999.
22. Геаграфічныя паняцці і тэрміны: энцыклапедычны даведнік / рэдкал.: М. М. і інш. . – Мінск, 1993.
23. Граматычны слоўнік дзеяслова. – Мінск, 2007.
24. Мысліцелі і асветнікі Беларусі: энцыклапедычны даведнік / Б. І. Сачанка (гал. рэд.) і інш. . – Мінск. 1995.
25. Руска-беларускі слоўнік: у 3 т. – Мінск, 1995.
26. Слоўнік беларускай мовы. Арфаграфія. Арфаэпія. Акцэнтуацыя. Словазмяненне / пад рэд. М. В. Бірылы. – Мінск, 1987.
27. Социологическая энциклопедия / под. общ. ред. А. Н. Данилова. – Минск, 2003.
28. Тлумачальны слоўнік беларускай мовы: у 5 т. – Мінск, 1977–1984.
29. Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы. – Мінск, 2005.
30. Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі: у 5 т. – Мінск, 1984–1987.
31. Энцыклапедыя прыроды Беларусі: у 5 т. – Мінск, 1983–1986.
32. Этнаграфія Беларусі. – Мінск, 1989.
33. Юрыдычны энцыклапедычны слоўнік. – Мінск, 1992.

ПЕРАЛІК ПЫТАННЯЎ ДЛЯ ПРАВЯДЗЕННЯ ЗАЛІКА

1. Беларуская нацыянальная мова, яе формы. Функцыі мовы ў грамадстве.
2. Гістарычныя этапы фарміравання і развіцця беларускай мовы.
3. Паняцце моўнай нормы. Сістэма норм літаратурнай мовы.
4. Беларуская мова – форма нацыянальнай культуры беларусаў.
5. Некаторыя аспекты функцыянавання беларускай і рускай моў. Арфаэпічныя нормы беларускай літаратурнай мовы і прычыны іх парушэння.
6. Марфалагічныя асаблівасці навуковых тэкстаў.
7. Сінтаксічныя асаблівасці навуковых тэкстаў. Адрозненні ў будове некаторых словазлучэнняў у беларускай і рускай мовах.
8. Паняцце функцыянальнага стылю. Класіфікацыя функцыянальных стыляў.
9. Навуковы стыль, яго функцыі і характэрныя асаблівасці.
10. Жанравая разнастайнасць навуковага стылю (даклад, артыкул, рэферат,анатацыя, рэзюмэ), агульныя патрабаванні да іх напісання і афармлення.
11. Лексічныя і фразеалагічныя асаблівасці навуковых тэкстаў.
12. Афіцыйна-справавыя дакументы, правілы іх напісання і афармлення.
13. Мова і маўленне. Віды і тыпы маўлення. Адзінкі маўлення.
14. Дакладнасць выказвання і моўныя нормы.Маўленчы этыкет і культура зносін.

АРГАНІЗАЦЫЯ САМАСТОЙНАЙ ПРАЦЫ СТУДЭНТАЎ

Пры вывучэнні дысцыпліны выкарыстоўваюцца наступныя формы самастойнай працы: складанне канспекта-прэзентацыі, праца з прафесійнымі тэкстамі, складанне тэрміналагічнага слоўніка па спецыяльнасці, праца з электроннымі перакладчыкамі.

Змест самастойнай працы студэнтаў
(дзённая форма атрымання вышэйшай адукацыі)

Від самастойнай працы	Тэматычны змест і выкарыстаныя крыніцы	Колькасць гадзін
	Модуль 1. Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых інацыянальных каштоўнасцей.	
Складанне канспекта-прэзентацыі	**Тэма 2. Сучасная беларуская мова.** «Сацыяльна-палітычныя ўмовы функцыянавання беларускай мовы на сучасным этапе». Асн. літаратура: [1], [2] Дад. літаратура: [11].	4
	Модуль 2. Лексічная сістэма беларускай літаратурнай мовы	
Праца з прафесійнымі тэкстамі	**Тэма 2. Дыферэнцыяцыя лексікі беларускай мовы.** Асн. літаратура: [1], [4] Дад. літаратура: [10].	2
Паглыбленае вывучэнне тэмы 2	**Спецыяльная лексіка.** Асн. літаратура: [1], [2] Дад. літаратура: [10].	4
Паглыбленае вывучэнне тэмы 2	**Тэрміналогія як вядучы складнік прафесійнага маўлення.** Асн. літаратура: [1], [4] Дад. літаратура: [6], [8].	2
Паглыбленае вывучэнне тэмы 2	**Спосабы і сродкі ўтварэння тэрмінаў розных галін дзейнасці.** Асн. літаратура: [1], [3] Дад. літаратура: [6], [8].	4
Паглыбленае вывучэнне тэмы 2	**Гісторыя і сучаснасць беларускай тэрміналогіі і тэрмінаграфіі.** Асн. літаратура: [1], [2] Дад. літаратура: [16].	2
Паглыбленае вывучэнне тэмы 4.	**Лексікаграфія.** Асн. літаратура: [1], [2] Дад. літаратура: [13], [14].	2
	Усяго гадзін	**20**

КАНТРОЛЬ ЯКАСЦІ ЗАСВАЕННЯ ВЕДАЎ

У рамках рэйтынгавай сістэмы дыягностыка якасцей засваення ведаў у студэнтаў па дысцыпліне складаецца з двух кампанентаў:

1. вынікаў бягучага кантролю на працягу семестра;
2. прамежкавай атэстацыі.

Мерапрыемствы бягучага кантролю праводзяцца на працягу семестра ў форме кантролю: пераклад прафесійных тэкстаў, складанне прафесійных слоўнікаў, рэфераты, напісанне анатацыі, рэзюме.

Прамежкавая атэстацыя праводзіцца ў форме заліка. Вынікі бягучага кантролю за семестр ацэньваюцца адзнакай у балах па дзесяцібальнай шкале і выводзіцца, зыходзячы з адзнак, якія выстаўляюцца выкладчыкам у ходзе правядзення мерапрыемстваў бягучага кантролю на працягу семестра па формуле:

$$БК = Б1+Б2+Б3 ....+ Бn / n,$$

дзе Б1,2…n – адзнака за мерапрыемства бягучага кантролю,

n – колькасць мерапрыемстваў бягучага контролю.

Дадзеная адзнака таксама ўлічвае вынікі ўдзелу студэнта ў навукова-практычных мерапрыемствах, вучэбна-даследчай, навукова-даследчай працы студэнтаў (канферэнцыях, семінарах, алімпіядах, конкурсах, навуковых гуртках і г.д.) па профілю дысцыпліны і можа быць павышана да 10 балаў пры дасягненні значных вынікаў у гэтай працы.

Для студэнта, які прапусціў мерапрыемства бягучага кантролю па ўважлівай прычыне, кафедрай устанаўліваюцца дадатковыя тэрміны. Студэнтам, якія прапусцілі мерапрыемства бягучага кантролю без уважлівай прычыны, выстаўляецца 0 (нуль) балаў за гэтае мерапрыемства.

Прамежкавая атэстацыя праводзіцца ў форме заліка. Залік носіць накапляльны характар па выніках мерапрыемстваў бягучага кантролю.

«Залічана» выстаўляецца студэнтам, якія атрымалі па выніках мерапрыемстваў бягучага кантролю выніковую адзнаку ад 4 да 10 балаў.

«Не залічана» выстаўляецца студэнтам, якія атрымалі ад 1 да 3 балаў. Апошнія здаюць залік другі раз па прапанаваных пытаннях да заліку.

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ ЗІНШЫМІ ДЫСЦЫПЛІНАМІ СПЕЦЫЯЛЬНАСЦІ

Назва вучэбнай дысцыпліны, з якой патрабуецца ўзгадненне	Назва кафедры	Прапановы аб зменах у змесце вучэбнай праграмы установы вышэйшай адукацыі па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне	Рашэнне,прынятае кафедрай, якая распрацавала вучэбную праграму (з указаннем даты і нумару пратакола)
	Кафедра энергетыкі і электронікі	Предложений и замечаний нет	

Загадчык кафедры
энергетыкі і электронікі,
к.т.н., дацэнт Д.А. Даўгяла